

Alədo Jixwé Ton

Alədó Jǐxwé Tɔn

Xixa mε gegē do wěma “Alədó Jǐxwé Tɔn” ó mε. Mǎwǔxówémá ó mε we è cyán xixa mε lée de, lobo to yě. Un tunwun ganjí dɔ Mǎwǔxówémá désú we nɔ ná tímme dagbe nú xó Mǎwǔ tɔn lée.

Mǎwǔ sín xó ó jete sín jǐxwé bó nyí alədó nú mε e dø hwεjujɔ ba we nǔdqúdu kpó sin kpó dɔhun é. Ényí mədé vó jɔ bó lé kɔ sín hwε tɔn lée gúdo ó, bó yló Aklúnɔ Jezu-Klísu dɔ é ní wá nɔ ayi émítɔn mε, bo di nǔ n'i nügbó, Məhwłəngántó édésú tɔn dɔhun ó, Aklúnɔ Jezu-Klísu ná ná ε awājíjɛ tɔn kpó fífá tɔn kpó. Nǔ e un bló sín xwe 1937 díe ó né. Bésín hwenénú ó, kɔndókpó e un dø xá Aklúnɔ ó gblé káká jɛ égbé ā. Un dø vosa nú we we dɔ hwi ní jó hwiqée dø n'i, bó di nǔ n'i DIN bó yí i dø yí Məhwłəngántó towɛ, Aklúnɔ towɛ. Ényí a ma ko di nǔ n'i ā hǔn, bo yáwǔ.

—Watson Goodman (1920-2002)

Wănyíyí Măwű tōn

Amđ Măwű de lěe é yí wăń nū mĩ só ó xlé mĩ, dó hwenu e mĩ kpo do hwεhutó nyí we ó we Klísu kú dó ta mítōn me.

—Hlōmanu 5.8

Dindinwáyi-xwe kpo sō, bō Jezu tunwun dō găń e me émi ná gósín gbe me fí, bō ná yi Măwű gón dō ó xo, bō é yí wăń nū me e nyí étōn do gbe ó me lée bo dō wanyíyí nū yě káká yi kú. —Jaan 13.1

Wanyíyí nū me dě só hú è só gbe me-dée tōn dō sávő dō xóntōn metōn lée tamē ā. —Jaan 15.13

Kpódó Jezu-Klísu e nyí kúnnudetó gbe-jínötó, bo nyí nukongbéví, bo nyí me nukon tōn e Măwű fón sín kú é, bo húgăń axósú e do ayikúngban jí lée é kpán ní ná fénú kpódó fífá kpó mi. Jezu-Klísu yí wăń nū mĩ; é hwlén mĩ sín hwe e mĩ hu lée me, gbōn kú e é kú ó gblame.

—Nǔdexléme 1.5

Đó Măwű yí wăń nū gbetó lée só mđ, bō só Vř-dokpóno tōn jó, bónú me e ná dí nǔ n'i lée děbű má dōn ó; loó, yě bǐ ní mō gbe mavomavó. —Jaan 3.16

Măwŭnyínyí Jezu-Klísu tōn

“É wá gbetó d̄uhun; Yesinsen de e xlé d̄o é nyí hwεjujōnō; wεnsagun Măwū tōn lée mō ε. È d̄o xó tōn nú ak̄ta lée b̄i; è d̄i n̄u n̄i gbōn gbe ó b̄i mε; Măwū só ε yi jixwé do susu mε.” –1 Timotée 3.16

N̄u e je né lée b̄i s̄ogbe xá xó e Aklúnō ko d̄o d̄'aȳi gbōn gbeyíd̄o tōn jí ó: “É d̄ie nyōnú d̄o alɔjí ó ná mō xo, bo ná ji v̄i súnnu d̄okpó, b̄o è nă sun nȳi i d̄o Emanueli.” (Nyikó né ó sín tínme wε nyí: “Măwū d̄o kpó xá m̄i.”) –Matie 1.22-23

“Nyε kpódó Tó ó kpó ó, d̄okpó wε m̄i nȳi.” –Jaan 10.30

Ježu ka yí gbe n̄i d̄o: “Filípu, sín tegbe wε un ko do kpó xá mi, b̄o a ka ko tun-wun m̄i káká je din ā. Mε e mō m̄i ó ko mō Tó ó; aniwútu a ka d̄o: ‘Xlē Tó ó m̄i?’ A d̄i d̄o un do Tó ó mε, b̄o Tó ó do nyε d̄ésúnō mε a cé? Xó e d̄o nú mi wε un de lée ó, xo ce mε wε un nō kpón kpowun, bo nō d̄o ā; Ioý, Tó e do nyε mε ó sín n̄uwíwa wε.” –Jaan 14.9-10

Ježu, Măwű-vi ó

**Mε e dç Ježu nyí Măwű-vi ó, Măwű do
mε énē ó mε, bç mε ó lç dò Măwű mε.**

—1 Jaan 4.15

**Wensagun ó ka yí gbe n'i dç: "Yesinsen
ná wá jí tote, bo ná de hlönhlón Măwű
tön xlé; énē ó wú we vi e a nă ji ó, è nă
nó yló ε dç mæqedóvo Măwű tön, bó ná
nó yló ε dç Măwű-vi."** —Luka 1.35

**Xó né ó dç we Piyeε de kédé bç akpó-
kpó wewé téte dé wá cyón yě, bç gbe dé
nō di do akpókpó ó mε, bó nō dç: "Vi ce
vivéná we mε éló nyí; xome nō hun mì dó
wütu tön; mi dótó è."** —Matie 17.5

**Dawe ó ka yí gbe n'i dç: "Medaxó, mε
we ka nyí mε ó, dç nú mì, bónú má di nǔ
n'i?" Ježu ka dç n'i dç: "Mε ó [Măwű-vi]
díe mç we a ko de e; é we nyí nyε mε e
do xó dç nú we we din é." —Jaan 9.36-37**

**Đó nǔ e Măwű nyí ó bǐ ko yí agbaza do
Klísu mε, bónú Măwű ná nō Klísu mε bǐ
sésé.** —Kolosinu 2.9

Jeju dɔ̄ mε e, é nyí ó nú mĩ

Jeju yí gbe nú yě dɔ̄: "Midɛe lée ó, ayikúngban jí fí tɔ̄n wε mi nyí, amɔ̄ nyε ó, jixwé tɔ̄n wε un nyí: gbe éló tɔ̄n wε mi nyí, amɔ̄ nyε ó, un nyí gbe éló tɔ̄n ā." Jeju ka dɔ̄ nú yě dɔ̄: "Má dɔ̄ nügbó nú mi: cóbónú Ablaxámu ná jo ó, nyε ko tíin." –Jaan 8.23 kpó 58

"Hwenu e un ko sigān kpo dō gbe ó mε ó, nyε wε nyí wězíza nú gbe ó."

–Jaan 9.5

Jeju lē dɔ̄ nú yě dɔ̄: "Má dɔ̄ nügbó nú mi: nyε wε nyí hɔ̄n nú lèngbɔ̄ lée."

–Jaan 10.7

Jeju ka dɔ̄ n'i dɔ̄: "Nyε wε nyí fínfón sín kú, bo lē nyí gbe; mɛdébū e dí nǔ nú mì ó, ná bo kú ó, é ná nɔ̄ gbe." –Jaan 11.25

"Mi nɔ̄ yló mì dɔ̄ 'Měsi', bo nɔ̄ yló mì dɔ̄ 'Aklúnɔ'; hwε mitɔ̄n jo, dó nǔ e un nyí ó né." –Jaan 13.13

Jeju ka yí gbe n'i dɔ̄: "Nyε wε nyí ali ó, bó nyí nügbó ó, bó ka lē nyí gbe ó. Mɛdébū sixú yi Tó ó gón nyε mε vo ā."

–Jaan 14.6

Nǔjíwǔ Jezu tɔn lée dě qíe

Bɔ é degbe nú mε lée, bɔ ye júnjón gběhan jí. É fɔ woxúxú atóón lée, kpódó hweví we lée kpán, bó kpón jí, bó dó kú nú Tó ó. Éné ó gúdo ó, é kán woxúxú lée, lobo bé nú ahwanvú tɔn lée, bɔ yě má nú mε lée. Yě bǐ du nǔ, bó góxo, bɔ è kplé nǔdúdu dée kpo ó, bɔ é gó xasun wěwe.

—Matie 14.19-20

Sinmɔɔ ka yí gbe n'i dɔ: "Měsi, mǐ je tagba zǎn ó mε káká, mǐ ká mɔ nudé wlí ā. Loó, dée a ka dɔ mɔ ó, nǎ dó dɔ lée tɔ." Yě ka je tɔzan ó mε, bo dó dɔ lée tɔ nǔgbó, bɔ hweví e yě wlí lée sukpó káká, bɔ dɔ lée je kan wén jí. —Luka 5.5-6

Nukúntúntónnɔ wé dě lée ka dɔ ayijún-jón do ali ó kpá. Ée yě se dɔ Jezu wá xweyigbe ó, yě je xó sú jí, bó nɔ dɔ: "Aklúnc! Davídi-ví, kú nüblawú nú mǐ." Bɔ Jezu kú nüblawú nú yě, bo dɔ alɔ nukún yětɔn lée jí, bɔ yě mε we lée bǐ sín nukún hun tróló, bɔ yě je nǔ mɔ jí, bo xwedó Jezu. —Matie 20.30 kpó 34

Jezu-Klísu nyí Aklúnc gbeqdótó

Đó jí tón we Măwű bló nǔ e dò jinukún-sin lée bĩ kpódó ée dò ayikúngban jí lée bĩ kpán gbɔn: nǔ e mo we è dè lée kpódó ée è ma dò mimɔ we ā lée kpó, hlɔnhlón gbigbɔ me tón lée, gănhúnútó lée, găn lée kpódó acɛkpikpa lée kpán; jí tón we Măwű bló nǔ lée bĩ gbɔn, bo nǔ lée bĩ nyí étón.

—Kolɔsinu 1.16

Bónú me bĩ ná jlá dɔ Jezu-Klísu we nyí Aklúnc; éné ó we ná só Măwű Tó ó su.

—Filipunu 2.11

...Măwű... Amő, dɔ azän éló lée, ée dɔ azän gudó gudó tón nyí we lée me ó, é dɔ xó nū mĩ gbɔn vĩ tón jí; é jí we Măwű dɔ gbe ó gbɔn; é we Măwű só, bó zé nǔ lée bĩ d'así ná.

—Eble 1.1-2

"Izlayéli-ví lée bĩ ní bó tunwun ganjí dɔ Jezu né ó e mi ká nyi aklúzu jí ó we Măwű só Aklúnc, bó lē só Klísu."

—Mesédó 2.36

Đó Klísu kú, bo ka lé wá gbe, bo ná nyí Aklúnc nū me e kú lée é, kpó me e dɔ gbe lée é kpó.

—Hlɔmanu 14.9

Jeju-Klísu wε nyí hwεdçtó mε bī tɔn

Amó hwε ó, étewú a do hwε dó nɔví towe wε? Hwε lo, étewú a gbɛwān nú nɔví tote? Mĩ bī wε ná yi Mǎwǔ nukɔn, bo é ná dç hwε xá mĩ. –Hlɔmanu 14.10

“Hweenu nyε Gbεtó-ví ó ná lékɔ wá, kpódó susu kpó, do wεnsagun lée bī téntin ó, nă wá júnjón axósúzínkpo ce jí, bo è nă kplé akota lée bī dó nukɔn ce, bo nă má yě dó donu wè, di lée lεngbōnyitó nɔ cyán lεngbō lée dó vo, bo nɔ cyán gbō lée dó vo gbɔn é dçhun.” –Matie 25.31-32

Tó ó nɔ dç hwε xá mεdé ā. É só hwεdç
dç ó bī dó así nū Vĩ ó. –Jaan 5.22

É ka zón dç mĩ ní jlá togun ó bī, bo de
kúnnu ná dç émi wε nyí mε e Mǎwǔ só
bo é ná dç hwε xá mε e dò gbe kpódó
mε e ko kú lée kpán é. –Mεsédó 10.42

Nǔ e ná je gbe e gbe Mǎwǔ ná gbɔn Je-
zu-Klísu jí, bó dç hwε xá nǔ e gbεtó lée
nɔ wa do nuglɔ lée ó nε; di lée wεndagbe
e jlá wε un de ó dç gbɔn é.

–Hlɔmanu 2.16

Ježu-Klíšu dокропо гээ жи we è но мө hwlengán gbɔn

Ježu ka yí gbe n'i dɔ: "Nyε we nyí ali
ó, bó nyí nügbó ó, bo ka lé nyí gbe ó.
Мэдэбү sixú yi Tó ó gón nyε me vo ā."

—Jaan 14.6

"Éné wútu we un ko dɔ nū mi dɔ hwε
mitɔn me we mi ná kú dó. Ényí mi ma d̄i
nū dɔ un nyí me e un nyí é ā ó, mi ná kú
dó hwε mitɔn lée me." —Jaan 8.24

Дó gbetó lée b̄i we hu hwε bo d̄o mimā
d̄o susu e Mǎwǔ no ná me é me ā. Amō,
Mǎwǔ ó, d̄o xomenyínyó t̄on me ó, é só
yě me e d̄i nū nū Klíšu-Ježu lée b̄i d̄o
húzú hwεjujɔnó ná v̄nu d̄o nukún t̄on me
gbɔn Klíšu-Ježu e no de yě sín hwε me ó
jí. —Hl̄omanu 3.23-24

"É dокропо гээ жи we sixú hwlén me
gán; d̄o, gbɔn gbe ó b̄i me ó, Mǎwǔ só ná
me d̄evo gbetó lée d̄o fí d̄ebű, bo mi ná mө
hwlengán gbɔn jí t̄on ā." —Mesédó 4.12

Jezu-Klísú ḥokpónó géé jí we è nɔ mɔ hwlengán gbɔn

É só édée jó dó ta mítón me, bo ná xo
mí do nǔ nyanya bǐ me, bo ná só mí dō
bló togun mímé e nyí édokpónó géé tón
ó ná, bo mí ná nò dókan dō nǔ dagbe
wiwa wú. –Titu 2.14

Mi dō kú nū Măwű Tó ó kpódó awăjíje
kpán, dó dagbe e é só d'ayí dō axósúduto
wězízano ó me, nū me e nyí étón lée ó, é
bló bɔ mi lɔmɔ dó mimă d'émé. Nügbó ó,
é yí mí sín zinflú sín hlɔnhlón sí, bó só mí
dó Vĩ tón vívéná ó sín axósúduto me. Vĩ
vívéná né ó we zón, bɔ Măwű xo mí sín
kannumɔgbénu, bo só hwe mítón lée ke
mí. –Kolɔsinu 1.12-14

Đó Măwű sé nyε Gbɛtɔ-ví ó dō, bónú
má wá ba me e bú lée, bó hwlén yě gán.
–Luka 19.10

Yě dò han yɔyɔ dé ji we: “A nyí me e
jexa bó ná yí wěmá ó, bó gba wuntun lée
é; dó è hu we, bɔ gbɔn hun towe gblame
ó, a xo gbè nū gbɛtɔ lée nū Măwű, dò gbe
lée bǐ me, dō togun lée bǐ me, dō to lée
bǐ me.” –Nüdexlémé 5.9

Kanjo Klísu tón wε nō súnsún hwε me tón

Din ó, Măwű só mĕ dó húzú hwεjujōnō
gbon hun Jezu tón e kón nyi ayí ó gbla-
mε. Hün é dō gaan dō Măwű ná hwlén
mĕ gán dō xomesin tón kpó hwεdçxámε
tón kpó sí. –Hlomanu 5.9

Đó Măwű de mĕ sín nŭ nyanya me, bo
só hwε mítón lée ke mĕ gbon Jezu-Klísu
sín hun gblame. Lée é de xomenyínyó tón
madójlě ó xlé mĕ gbon é né. –Efεzinu 1.7

Nügbó ó, mi tunwun nŭ e è dō xɔ mi
sín gbε ma nyí gbε e sín gǔ mi du dō
tógbó mítón lée sí ó me é; nŭ e nō cá dí
kpatágān abī siká dçhun ó wε è dō xɔ mi
ná a? Éő! Hun xɔ akwé daxó Klísu tón ó
wε è dō xɔ mi ná; Klísu e cí lεngbōví
e ma dō blő ā, bɔ nuđé má ka va dō wŭtu
tón ā ó dçhun é wε. –1 Piyεε 1.18-19

Loó, ényí mĕ ka do gbε zán wε do wězí-
za me, lée Măwű qésúnō do wězíza me
gbon ó, mĕ dō kondókpó me xá mǐdée, bɔ
Vĩ tón Jezu sín hun nō lε mĕ wé sín hwε
mítón lée bĩ me. –1 Jaan 1.7

Nǔ di nú Jezu-Klísu we ná hwlen me gán

Đó xomənyínyó Măwű tón me we mi mō hwlen gán de, gbón nǔ e mi di é gblame. É nyí midésúnc we hwlen midée gán ā; nünáme Măwű tón we. É nyí nǔ e mi wa lée sín ajo we ā; éné ó, medébű sixú yigo ná ā. –Efεzinu 2.8-9

Hün, ée Măwű só mĩ dó húzú hwεjujčnō gbón nüdidi gblame ó, fífá do mĩ kpó Măwű kpó téntin, gbón Aklúnc mítón Jezu-Klísu sín nüwíwa lée gblame.

–Hl̄omanu 5.1

“Đi nǔ nú Aklúnc Jezu, éné ó, Măwű ná hwlen we gán....” –Mesédó 16.31b

Yě ka kanbyó ε dč: “Ně mĩ ná bló gbón, bó wa Măwüzč lée?” Jezu ka yí gbe nú yě dč: “Nǔ e Măwű jló dč mi ní wa ó we nyí dč mi ní di nǔ nú me e é sédó ó.”

–Jaan 6.28-29

Amč, è wlän éló lée, bónú mi ná di nǔ dč Jezu we nyí Klísu Măwű-vř ó, bónú mi di nǔ ó, mi ná mō gbe gbón jǐ tón.

–Jaan 20.31

Nǔbláwǔkúnúmε Mǎwǔ tōn

É hwlén mǐ gán, é ka nyí dō mǐ wà nǔ-jlójló wútú we é hwlén mǐ gán ā; loó, nǔ mǐtōn we bláwǔ n'i. É hwlén mǐ gán, bo lè mǐ wé; mēlewé énē ó me we Yesinsen nō ná vőjɔ kpó gbé yɔyɔ kpán mǐ de.

—Titu 3.5

Hǔn, mǐ ní bó sékpó axósúzínkpo Mǎwǔ tōn, fí e fénú dē ó, kpódó jidié kpán; é ná só hwε ke mǐ dō fínε. Mǐ ná mō fénú dō fínε, bónú é ná d'alo mǐ dō nǔ e hudó mǐ lée me, dō hwe tōn nu. —Eble 4.16

Đó nyε Gbεtó-ví ó wá, bo ná hwlén me e bú lée gán. “Ani mi lin dó xó éló wú? Ényí mεdέ dō lengbō kanwe-ko, bonú dōkpó ka bú sín me ó, é ma ná jó kanwe-afɔtōn-nukún-εnε dě lée dó nyi fí dōkpó dō sókán me, lobo qidó dōkpó e bú ó ba gbé a cé? Má dō nǔgbó nú mi: nú é yi mō ó, dōkpó énē ó nō ná ε xomεhunhun hú kanwe-afɔtōn-nukún-εnε děe ma bú ā lée.

—Matie 18.11-13

Măwŭ yló mĩ dç mĩ ní wá g n émí t n

Ye ó kp  yaw  y y  ó kp  do d d  w 
d : "W !" M  e d  m  se w  ó l  n  d :
"W !" M  e sinnugbl  sin ó n  w ; m  e
d  sin e n  n  gb  me ó ba w  ó n  y 
v nu. –N dexl me 22.17

Gbe e gbe y  n  du xwe ó f  ó w  ny 
az n taj . Gbe n  ó gbe ó, Jezu n te d 
ahwan ó nuk n, bo z  gbe yi j  b  d :
"S nnugbl  sin m d  h n, n  w  g n ce
bo w  nu sin." –Jaan 7.37

 e Jezu m  m  ó, xome sin i d  ahwan-
v  t n l e  w , b  é d  n  y  d : "Mi j 
y kp v  l e  d  n  y  n  w  g n ce; mi
ma s  ali d  y  ó; d  ax s d to M aw 
t n ó, m  e c  y  d h n l e  t n w ."

–Maki 10.14

"Mi w  g n ce; mi m  e agban kp nk en
h nh n c k  n  l e  é b , b n  m  n  g o-
j  mi." –Matie 11.28

" e n d du hw nu su ó, é s  m sent 
t n d , n  é n  yi d  n  m  e è y l  l e  d :
'Mi w , n  b  ko s g be.'" –Luka 14.17

Mε bī nyí Măwū-ví ā

Mε e nyí Măwū-ví lée kpó me e nyí awo-ví-ví lée kpó ó, nǔ e no zón bo è no tunwun dě do dě me cédécédé ó qíe: me děbű e ma no wa nǔ jlójló ā, abī me e ma yí wǎn nú noví tōn ā ó nyí Măwū-ví ā.

–1 Jaan 3.10

Mε e Ye Măwū tōn no xlé ali lée bī we nyí Măwū-ví. Đó Ye e Măwū ná mi ó nyí, ye e ná só mi dó dō kannumō, bo ná bló bo mi ná húzú xesinō ó ā. Loó, Yesinsen e só mi dó húzú Măwū-ví, bo lē ná ace, bo mi no suxó yló Măwū dō: “Daá ce! Tó ce vívéná!” ó we. –Hl̄omanu 8.14-15

Éné ó wú we Aklúnō dō: “Mi dō ná gósín yě me, bo ná klán xá yě; mi ma dō alō nǔ e nyí sudunú ó dě wú ó, éné ó, nyε ná yí mi. Un ná nyí tó nú mi, bo mi ná nyí vĩ súnnu kpó vĩ nyónu kpó nú mì; nǔ e Aklúnō nǔbīwúkpétó ó dō ó né.”

–2 Kolentinu 6.17-18

Nǔ dō mō có medé lée ka yí i, bó di nǔ n'i. É ná ace me éné lée, nú yě ná húzú Măwū-ví. –Jaan 1.12

Nǔ e Mǎwǔ dō dó ahan syénsyén lée wú é

Nǔ nyanya e gbetó nō wa lée do nugló
ă; yě we nyí: agalile děbű, aga kwíjikwíji
lilé, aga lę ze jlě wú, vodúnsinsen, majiki-
bíbló, wāngbénúme, jledqidé, wūhwínhwan,
majije, zalixáme, nǔmekinkén, gbemano-
kpó, menujíjló, ahannumú, nǔdudíngan
kpódó nǔ húnme énē lée kpán. Un do qidé
nú mi we din di lée un ko dō gbón nū mi
d'ayí ó, dō me e nō wa nǔ mohunkótón
lée kún do axósúdúdu Mǎwǔ tón me ná
byó we ó.

—Galatinu 5.19-21

Mění zán gbe mítón dō jlöjló jí, lée é
jexá dō è ní bló gbón do kéze dédé ó.
Mění má wa nǔ ze jlě wú ó; mění má nu
ahan mú ó; mění má lę aga ó; mění má
wa nüblíblí ó; mění má dō jlë ó; mění má
hwawwú ó. Loó, mi ní só Aklúno Jezu-
Klísu dō awu džhun, bo ma só jó midée
dō nū ninome gbetó tón e mi dō, bo wa
nǔ e jló é lée ó.

—Hlomanu 13.13-14

È wa nǔ bɔ é gosín ayixa tɔn mε ó kédé kpé ā

Jeju yí gbe n'i dɔ: “‘A nă yĩ wǎn nǔ Aklúnc Mǎwǔ towे kpódó ayi towе bǐ kpó, kpódó lǐndǒn towе bǐ kpó, kpódó linlin towе bǐ kpó.’ Sén daxó e je nukon nǔ sén lée bǐ ó né.” –Matie 22.37-38

“Měsi dagbe, été un dó ná wà, bɔ Mǎwǔ ná ná mì gbè mavomavɔ?” Jeju ka yí gbe n'i dɔ: “Aniwú a nō yló mì dɔ me dagbe? Mɛdébǔ nyí me dagbe ze Mǎwǔ wú ā. A tunwun sén lée: ‘Ma hu me ó, ma le aga ó, ma ja ajo ó, ma de kúnnu agɔ ó, ma hízí mɛdé nū ó, sí tó towе kpódó nō towе kpó.’” Nyaví ó ka yí gbe n'i dɔ: “Měsi, sín yɔkpóvú me ce dɔkpóó we un ko do sén né ó nyi we.” Jeju ka kpón ε, bɔ nǔ tɔn nyó nukún tɔn mε, bɔ é dɔ n'i dɔ: “Nǔ dɔkpó géé we kpo nū we: yi, bo sa nǔ e a dɔ lée bǐ, bó má akwé tɔn nū wamamɔnɔ lée; éné ó, a nă dɔ dɔkun do Mǎwǔ gón; éné ó gúdó ó, wǎ, bó xwedó mì.” Loó, ée é se mɔ ó, wǔ kú i, bɔ é dɔdó wǔdewúdé, dɔ dɔkunno daxó we é nyí.

–Maki 10.17b-22

Mi ma blé miqée ó

Mi ma blé miqée ó, mədē nō wa ye nū
Mǎwǔ ā. Nǔ e è dō ó we è nō ya.

—Galatinu 6.7

Dandan me ó, mi tunwun dō me e do nū
nyanya wa we lée kún ná mō tēn do axó-
súdqúdu Mǎwǔ tōn me ó; mi ma blé miqée
ó: agalestó lée, vodúnsentó lée, mesibató
lée, nyōnu e nō dō afō gbě lée, súnnu e
nō dójoxó xá súnnu yětōn dōhun lée abí
nyōnu e nō dójoxó xá nyōnu yětōn dōhun
lée, ajotó lée, menújlótó lée, ahannumú-
nō lée, menúdótó abí ajotó axánsunxó lée
ó, yě dě ná mō tēn do axósúdqúdu Mǎwǔ
tōn me ā. —1 Kolentinu 6.9-10

Mi ma dō miqée blé we, bo dō Mǎwǔxó
ó dótó we kpowun ó; azō we mi ná nō zé
dō wa ná titewungbe. —Jaki 1.22

Me e nō mō édée dō mō nǚgěn, bo ma
ka nyí nuqé ā ó, édée blé we é de, dō é
nyí nütí ā. —Galatinu 6.3

“Dó me gègě ná só nyí ce, bo ná wá
xwetón, bo dō: ‘Nye we nyí Klísu ó;’ lobo
ná flú me gegě.” —Matie 24.5

Hwε ó kú we é nō kplá me yi

Hwεhuhu ó, gbεtó døkpó gée jí we é
gbøn bo wá gbe ó me; me énε ó we nyí
Adámu; hwεhuhu ó ka døn kú wá. Énε ó,
gbεtó lée bř nō kú, dō me bř we hu hwε.

—Hlømanu 5.12

Énε ó gúdó ó, jlő nyanya ó nō ji hwε, bø
hwε ó wá dō dø do bř ó, é nō ji kú.

—Jaki 1.15

Ényí ayixa metøn do hwεhuhu sín nǔ
lée jí o, kú we é nō kplá me yi; loó, ényí
ayixa metøn do Yesinsen sín nǔ lée jí ó,
é nō kplá me bø è nō mɔ gbe, bo nō mɔ
fífá. Me e jí ninøme hwεhuhu tøn sín nǔ
lée nō dugän de lée ó, kentó Mǎwǔ tøn
we yě nyí; dō yě nō hwíhwé yědée dō
Mǎwǔ sén ó gló ā; yě ka sixú kpewú lɔ ā.

—Hlømanu 8.6-7

“Loó, xwe we mĩ ló kó du, bó je awã,
bø é nyó; dō nɔví towe éló ó, kú we é kó
kú; é ká lé wá gbe; é kó bú, un ka lé wá
mɔ ε.””

—Luka 15.32

Đó axɔ e hwεhuhu nō sú me ó we nyí
kú.

—Hlømanu 6.23a

Klísú du dō kú jí

Ée Jezu dō xó né ó vo ó, é súxó syénsyén bó dō: "Lazáa tón, bo wá." Bó mekukú ó tón sín yedo ó me nügbó, bo avo e è lě dō afó tón lée kpódó aló tón lée kpán ó bě dō mō, bo avo e è dō blă nukún me n'i ó dō nukún me n'i. Jezu dō nú yě dō: "Mitún gba n'i, bo jó e dō nú é yi."

—Jaan 11.43-44

"Tó ó yí wǎn nú mì, dō un só gbe ce dō sávō ná, bo ná sixú lé vó yí. Mędékű ná yí gbe ce sín así ce ā; loč, nyedésú we jló bo só jó; dō un dō ace e só gbe ce jó é, bo ka lé dō ace e lé vó yí é. Tó ce we ná ace éné ó mì. Lěe Tó ce zón mì gbón ó né."

—Jaan 10.17-18

Jezu ka seyá nǔ e jí è só cyó ó mló ó, bo dō aló wú, bo me e hēn cyó ó lée nōte. Jezu ka dō: "Dōnkprévú, site, un degbe tón nú we." Dōnkprévú e kú ó ka fón júnjón ayí bó je xó dō jí.

—Luka 7.14-15a

Kentó gúdo tón e sín kún è nă sú dō ó we nyí kú.

—1 Kolentinu 15.26

Sén Măwū tōn lée

“Měsi, sén té wε ka do tají do sén lée bǐ mε?” Jezu yí gbe n’i dč: “A nă yí wǎn nú Aklúnc Măwū towे kpódó ayi towе bǐ kpó, kpódó lǐndōn towе bǐ kpó, kpódó linlin towе bǐ kpó.’ Sén qaxó e je nukon nū sén lée bǐ ó né. Sén wegó ó e bo d’ewu, bo dí nukon tōn ó díe: ‘A nă yí wǎn nú nɔzo towе hwidésú dčhun.’ Sén we énē lée jí wε Moyizi sén lée bǐ, kpódó nǔ-kplónme gbeyídč Măwū tōn lée tōn bǐ kpó júnjón.”

—Matie 22.36-40

“Sén nukon tōn ó díe:... Aklúnc Măwū mítōn dокpónč géé wε nyí Aklúnc, bo a nă yí wǎn nú Aklúnc Măwū towе kpódó ayi towе bǐ kpó, kpódó lǐndōn towе bǐ kpó, kpódó linlin towе bǐ kpó, kpódó hlónhlón towе bǐ kpán.” Sén wegó ó ka díe: ‘A nă yí wǎn nú nɔzo towе hwidésúnc dčhun.’ Sén dé só hugān énē lée ā.”

—Maki 12.29b-31

“Un do sén yçyč dокpó ná mi wε: Mi yí wǎn nú midée. Mi dó ná yí wǎn nú midée lée un yí wǎn nú mi gbón é.”

—Jaan 13.34

Mi sixú hōn hwlá dó Măwū ā

Nǔ děbū tíin bō è sixu só hwlá dó Măwū ā. Nǔ e Măwū blō lée děbū do hwlahwlá n'i ā; nǔ lée bī wε é nō mō do mě, bo nō mō yě do wěxo; é wε mī bī dō ná dō gbe ná. –Eble 4.13

Đó nǔ děbū do nügló ó, é ná wá je wěxo agbawungba; nǔ děbū ka nō wime ó, é ná wá wězíza nu. –Luka 8.17

Măwū e blō gbe ó kpódó nǔ e d'eme lée bī kpán ó, é wε nyí Aklúnō jixwé kpódó ayikúngban kpán tōn. Măwū né ó ka nō nō sinsenxō e gbetó blō ó mε ā. É ka ba nú gbetó ní blō nǔ alókpa děbū dó sēn ε ná dī nuqué wε hudó e dōhun ā; é wε nō ná gbe, bo nō ná funfún kpódó nǔ bī kpó gbetó lée. Gbetó dōkpó géé jí wε é dō togun lée bī gbōn, bo má yě kpé ayikúngban ó bī sésé jí; é dō hwenu lée, bo ka dō dogbó nú nōtēn togun lée tōn dōkpó dōkpó. Măwū to nǔ lée bī gbōn mō, bónú gbetó lée ná dō ba ε, bónú yě do biba ε wε káká ó, afō nyó ó, yě sixú wá yi mō ε; có Măwū ka só lín dó dōkpó dōkpó mítōn ā. –Mesédó 17.24-27

Tódɔnnúmɛ ma gbokɔ́ dɔ te kpón mɛ nyanya léé

Nyɛ Gbetó-ví ó ná sé wensagun ce léé
dó, bɔ́ yě ná wá bé hwemédɔnmédótó léé
bĩ kpódó nǔnyanyawató léé kpó sín
axósúduto Mǎwǔ tɔn mɛ bo ná bé yě nyí
dó zo mɛ. Fíné we yě ná ya avĩ, bó ná du
adukún de. –Matie 13.41-42

É ná só kú mavomavɔ́ dó dɔntó nú yě; é
ná de yě dó zo nú fí e Aklúnɔ́ de é; é ná
de yě dó zo nú Aklúnɔ́ sín hlɔnhlón susu-
nɔ́ ó. –2 Tesalonikinu 1.9

“Ényí dɔ alɔ́ tote, abĩ afɔ́ tote ná dɔn
we dó nǔ nyanya mɛ hǔn, sén ε sín, bo
só ε nyi gbě; dó nú a nyi afɔkponɔ́, abĩ
alɔmadqoasínánɔ́, bo mɔ́ gbe mavomavɔ́ yí
dɔ Mǎwǔ gón ó, é nyó nú we hú dɔ nǔ léé
bĩ ná ssɔgbe do wǔtu tote, bɔ́ Mǎwǔ ka
ná kpíkpé hwidésúnɔ́ kpéte ó bĩ nyi dó zo
e ma nɔ́ cí gbedé ā é mɛ.” –Matie 18.8

“Mɛ nyanya né léé ó, è nă do tó dɔn nú
yě we ma gbokɔ́, bɔ́ mɛ e bló jlɔ́ Mǎwǔ
tɔn léé ná yi gbe mavomavɔ́ mɛ.”

–Matie 25.46

Hwεdɔxámε e jäwe é

Đó é só azän dokpó dó te, bɔ azän énë ó gbe ó, é ná xwedó hwεjujɔ, bo dɔhwε xá gbetó lée bĩ, gbɔn me e édésúñɔ ko de dó vo ó jí. É fón ε sín kú, bó dó de nü énë ó xlé me bĩ.” –Mεsédó 17.31

Énë ó, Aklúnɔ tunwun lée é nó hwlén me e n dó sisí n'i lée gán sín adăngbo-me lée me gbɔn é, bo lé tunwun lée é nó só yě me e do nü nyanya wa we lée d'ayí gbɔn, bó ná dɔn tó nú yě do hwεdɔzán-gbe é. –2 Piyee 2.9

Đó mĩ bĩ ó, mĩ dó ná wá Klísu nukɔn, bɔ é ná dɔ hwε dó mĩ, bónú me dokpó dokpó ná mɔ lée é wa nü gbɔn hwenu e é do agbaza tɔn me ó sín ajo yí; nú nü dagbe we é wa, abĩ nü nyanya we é wa ó, é ná mɔ ajo tɔn yí. –2 Kolentinu 5.10

Gbetó dĕbű ó, azɔn dokpó géé we é dó ná kú, bɔ énë ó gúdó ó, Măwű ná dɔhwε xá ε. –Eble 9.27

Énë ó, me dokpó dokpó ná dó nü e édésúñɔ wa ó sín gbe nu Măwű.

–Hlɔmanu 14.12

Fénú Jezu-Klísu tōn

È sixú jlé nǔníná Mǎwǔ tōn vǒnu ó dō nǔ e Adámu wa nyi do ó wú ā; dō é sín nǔ e gbetó dokpó géé éné ó wa nyi do ó wú, bō me gegě kú; loó fénú Mǎwǔ tōn ó húgǎn nǔwanyido Adámu tōn ó daxó, bō nǔníná e é ná me gegě vǒnu gbōn gbetó dokpó géé (Jezu-Klísu) jí ó lé do tají hú mō.

—Hlōmanu 5.15

Hǔn, é nyí jlō gbetó tōn we ná zón bō Mǎwǔ ná kú nǔblawū nú me abī é ná nyó xome dó me wú ā; é ka nyí găndídó gbetó tōn lēe wú we ā. Loó, Mǎwǔ e nō kú nǔblawū nú me ó dokpóno géé jén nō wa nǔ gbōn mō.

—Hlōmanu 9.16

“Mǎwǔ nō dēkō dó goyító lēe; loó, é nō nyó xome dó me e nō só yědée hwe lēe wú.”

—1 Piyeε 5.5b

Fí e hwεhuhu ka sukpo de ó, fénú Mǎwǔ tōn nō túnflá do fíné. Hǔn éné ó wú we lēe hwεhuhu ko du axósú gbōn kú jí ó, mō dokpó ó jén fénú Mǎwǔ tōn do axósú du we gbōn hwεjujō jí, bo ná dōn mǐ yi gbe mavomavō me gbōn Jezu-Klísu Aklúno mítōn jí.

—Hlōmanu 5.20b-21

Kolé sín hwεhuhu gódo

Nǔ má nywe sín gbe e gbetó lée ko zán
do hwenu e yě do manywε me ó, Mǎwǔ
lén hwε tōn dó kɔ nú yě ā; amǒ din ó, é
ka wá do byɔbyó gbetó lée bǐ we, do fi
qěbǔ e yě ko de ó, dɔ yě ní lékɔ sín hwε
yětōn lée gódo. —Mesédó 17.30

“Éo! Yě hu hwε hú yě ā; loó, ényí mi lo
ma lékɔ sín hwε mitōn lée gódo ā ó, mi bǐ
we ná kú yě dɔhun.” —Luka 13.3

Piyee ka yí gbe nú yě dɔ: “Mi lékɔ sín
hwε mitōn lée gódo; dɔkpó dɔkpó mitōn
ní le yεhwesin do Jezu-Klísu nyíkɔ me,
bónú Mǎwǔ ná só hwε mitōn lée ke mi,
bɔ mi ná mɔ Yesinsen e nyí nǔníná Mǎwǔ
tōn ó yí. Hǔn mi bo lékɔ sín hwε mitōn lée
gódo, bó wá Mǎwǔ gó, bónú é ná súnsún
hwε mitōn lée.” —Mesédó 2.38; 3.19

Đó aluwε e Mǎwǔ nò dó wa azǒ ná ó,
nò ná me jujɔ húzuhúzú e nò kplá me bɔ
è nò mɔ hwεngán é, bɔ é só nò vέ nú me
ā. Loó, aluwε e me gbe ó nò dɔn me dó
ó, kú we é nò kplá me hen yi.

—2 Kolentinu 7.10

Hwesókemé

“Ényí mi nō só nū děe gbetó lée wa nyi do nú mi lée ke yě ó, Tó miton e do séxwé ó ná só mi lomč tōn lée ke mi.”

—Matie 6.14

Ée Jezu mo lée yě di nū so ó, é dō nū ayisóno ó dō: “Ví ce, è só hwε towe lée ke we.”

—Maki 2.5

Hǔn mi dō ná tunwun dō Jezu jí we è jlă wendagbe hwesókemé tōn ó mi gbōn. Măwū só ε dō qisí tōn xwé, bo só ε su, lobo só ε axósú Mehwléngántó, nú é ná xlé ali Izlayéli togun ó, bónú é ná lékō sín hwε tōn lée gúdo, bo Măwū ná só hwε e é hu lée ke ε.

—Mesédó 13.38b; 5.31

“Đótó, un dō te dō hon jí, bo dō hon xú-xú we; ényí mēdē se gbe ce, bo hun hon ó, un ná byó xwé tōn gbe; un ná du nū xá ε, bo é ná du nū xá mì.”

—Nüdexléme 3.20

“Bo, dō nyikó tōn me ó, è nă jlă wendagbe ó nū akota lée bī, bésín Jeluzalému, bo ná dō nū gbetó lée bī dō yě ní lékō sín hwε yětōn lée gúdo, bónú Măwū ná só hwε yětōn lée ke yě.”

—Luka 24.47

È ma dó gbè éló sín hă ó

Đó Măwű de fénú tòn e jí hwłengán gbetó lée bĩ tòn júnjón ó xlé. Fénú énē ó kplón mĩ dɔ mĩ ní jó gbè nyanya zinzán kpó jlö gbemè fí tòn lée kpó dó, bo ná nò wa nǔ e sɔgbe é, bo ná nò zán gbè jlójló, lobo ná nɔ gbejí nú Măwű. –Titu 2.11-12

Nǔ e nyí séxwé tòn lée ní nò myá nukún nù mi; ée nyí ayikúngban jí tòn lée we ná nò myá nukún nù mi ā. –Kolosinu 3.2

Mi ma yí wǎn nù gbè ó ó; mi ma ka yí wǎn nù nǔ e nyí gbè ó tòn lée děbű ó. Ényí medé yí wǎn nù gbè ó hǔn, é dó wanyiyí nù Tó ó ā. Đó nǔ e nyí gbè ó tòn ó dě gosín Tó ó gón ā; gbetó sín jlö nyanya lée, nukún do me gbanme, kpó goyiyí e dɔkun jije nɔ zón me é kpán dě gosín Tó ó gón ā; gbemè fí núwíwa lée we.

–1 Jaan 2.15-16

Nǔ gbejímanɔnúmăwütó éló lée! Mi tunwun dɔ è zun xóntòn xá gbè ó, Măwű sín kentó we è nyí a cé? Me e jló ná nyí gbemè fí sín nǔ lée sín xóntòn ó nò só édée dó húzú Măwű sín kentó. –Jaki 4.4

Lěvójč

Ée mi tunwun dō nū jlójló wε Klísu nō wa ó, mi bo tunwun dō mεdēbū ée wa nū jlójló ó, Klísu tōn wε mε énē ó nyí. Mī tunwun dō mε e nyí Măwű tōn ó děbū kún só nō kpo dō hwε hu wε ó, dō Măwű-ví ó cyón alō jǐ tōn, bō menyanya ó só nō kpé nū děbū wú bo nō wa n'i ā.

—1 Jaan 2.29; 5.18

É ko dē mi dō vo, bō mi na nyí Măwű tōn; è ko só mi dō húzú hwεjujōnō, dō Aklúnō Jezu-Klísu sín nyikó mε, gbōn Yε Măwű mítōn tōn jí. —1 Kolentinu 6.11b

Ježu ka yí gbe n'i dō: "Má dō nǔgbó nū we: ényí mεdē má vó jo ā ó, é sixú mō axósúdúdu Măwű tōn ó ā." —Jaan 3.3

Hǔn ényí mεdē jεkpó xá Klísu lě tlóló ó, mε ó nō húzú nǔdídó yøyč: nū e nyí xóxó ó bú, bō yøyč ó wá. —2 Kolentinu 5.17

Nugbō ó, mi vó jo; é ka nyí nukún e nō kú ó jí wε mi vó jo gbōn ā; loó, nukún e ma nō kú ā ó jí wε mi vó jo gbōn; xó gbede, xó mavomavó Măwű tōn ó wε zón bō mi vó jo. —1 Piyee 1.23

Mĩ kú ño hwεhuhu lixo – Mĩ ño gbe ño Klísu me

Đ'ayě xóxó ó, mεkúkú ñjhun we mi cí, dó tóli e mi nɔ vε nú Mǎwǔ é, kpódó hwε e mi nɔ hu lée kpó wú. Đo bǔ e mĩ ñe xá Klísu-Jezu ó me ó, Mǎwǔ fón mĩ kpó é kpó wá gbe, bónú mĩ ná du axósú xá ε do gbe e mĩ ma ñò mimɔ we ā é me.

–Efεzinu 2.1 kpó 6

Bo Klísu bέ hwε mítøn lée dó édée jí ño aklúzu jí, bónú mi ma só huhwε ó, bónú mi ná zán gbe jlójló. Akpado tøn lée we zón bɔ è gbo azon nú mi. –1 Piyεε 2.24

Mǎwǔ ko fón mi sín kú kpó Klísu kpó. Hǔn mi bo ba nǔ e ño séxwé lée; fíné we Klísu júnjón qisíxwé nú Mǎwǔ ñe. Nǔ e nyí séxwé tøn lée ní nɔ myá nukún nú mi; ée nyí ayikúngban jí tøn lée we ná nɔ myá nukún nú mi ā. Đó mi kú, bɔ gbe mitøn kpó Klísu tøn kpó ño hwihwílā ño Mǎwǔ me. Gbe jo gbe mitøn ó, Klísu we, bɔ hwenu e é ná wá tøn ó, mi lɔmɔ kpó é kpó ná tøn ño susu tøn me.

–Kolɔsinu 3.1-4

Gbe mavomavó ó

Médé wa jló nyanya gbetó tón ó, jló nyanya gbetó tón ná dòn kú wá n'i; mèdè ka wa jló Yesinsen tón ó, Yesinsen ná ná ε gbe mavomavó. –Galatinu 6.8

“Lée Møyizi só dan dó jí gbón do gbétótró me ó, mō dökpoló ó we è nă só Gbetóví ó dó jí gbón, bónú me e ná di nū n'i ó ma dòn ó; loó, é ní mō gbe mavomavó.”

–Jaan 3.14-15

“Gbe mavomavó ó we nyí dō yě ní tunwun we, bo tunwun dō hwi we nyí Măwű nügbó dökpoló e tíin é, bo lé tunwun Jezu-Klísu e a sédó gbe ó me é.” –Jaan 17.3

“Me e di nū nū Ví ó, mō gbe mavomavó; me e ma ka setónú nū vī ó ā ó, é ná mō gbe mavomavó ā; loó, xomesin Măwű tón dō jí tón.” –Jaan 3.36

Nū e Măwű nō ná me vǒnu ó we nyí gbe mavomavó e mī dō do bǔ e mī de xá Klísu-Jezu Aklúnó mítón me é.

–Hlomanu 6.23b

“Bo ka di nū nū me e sé mì dō ó, é ko mō gbe mavomavó, bō é só ná dō hwé n'i ā, dō é ko xo kú zré wá gbe.” –Jaan 5.24b

Mī mō hwlengán nūgbó

Ye Măwű tōn désú ko yí gbe dó nū e ye
mítōn dō ó jí dō mī nyí Măwű-ví.

—Hlōmanu 8.16

Nū e dō we kúnnuđide éné ó de ó díe:
Măwű ná gbe mavomavc mī, bō mī mō
gbe éné gbōn Vī tōn jí. Me e dō Vī ó do
ayi me ó dō gbe éné ó; me e ma ka dō
Vī ó do ayi me ā ó dō gbe éné ó ā. Un do
nū éné ó wlán sédó mi we bónú mi me e
dī nū nū Măwű-ví ó lée ná tunwun dō émí
dō gbe mavomavc. —1 Jaan 5.11-13

“Me e hen sén ce lée ayi me, bo nō nyi
yě lée ó, me éné ó we yí wǎn nū mì. Tó
ce ná yí wǎn nū me e yí wǎn nū mì ó, bō
nye lo ná yí wǎn n'i, bō un ná de nyedée
xlé ε.” —Jaan 14.21

Măwű sé ye vī tōn tōn dó ayi mítōn me,
bo ná dó dəxlé dō mī nyí vī émitōn
nūgbó. Ye ó nō súxó, bō nō dō: “Daá ce!
Tó ce vívéná!” —Galatinu 4.6

Yesinseñ édésúnō tōn e é ná mī ó wú
we mī tunwun dō mī do éye me, bō éye
do mī me. —1 Jaan 4.13

Klísú sáxwé dó ayi mítón me ó, è nō mō awājíjé

"Un ko ja gőn tote; amő din e un ka kpo do gbe ó me ó, un dō xó éné lée nú yě, bónú xomēhunhun ce ma dō blō ó ní nō yě me." –Jaan 17.13

"Un ná lé wá mō mi, bo mi ná mō awājíjé, bo me děbű só ná sixú de awājíjé éné ó sín ayi mitón me ā." –Jaan 16.22b

Đó axósúdúdu Măwű tōn nyí nǚdúdu kpó ahan kpó sín xó dé ā; hwejujo kpódó fífá kpó, kpódó awājíjé e Yesinsen nō ná me ó kpó sín xó we. –Hlōmanu 14.17

Gbe e un ka de din ó, nyedésúnō we do gbe ā, Klísú we do gbe do nye me, bo gbe e un de din do agbaza me ó, nǚdídi e un dō nū Măwű-vi e yí wǎn nū mì, bo kú dó ta ce me ó wú we un do gbe.

–Galatinu 2.20

Nügbó ó, mi tunwun nǔ e è dō xō mi sín gbe ma nyí gbe e sín gǔ mi du do tógbó mítón lée sí ó me é; nǔ e nō cá dī kpatágan abī siká dōhun ó we è dō xō mi ná a? –1 Piye 1:18

É dō dandan mε dō è nă setónú nú Aklúnō

Mi tunwun ganjí dō ényí mi jó midée dó kannumō dōhun nú mēdē, bō ná setónú n'i ó, kannumō mε e setónú ná wε mi de ḥton wε mi nyí. É sixú nyí hwεhuhu e nō kplá mε yi kú é; é ka sixú nyí tónúse nú Măwű e nō só mε dó húzú hwεjujōnō dō Măwű nukúnme é. —Hlōmanu 6.16

Bō hweenu Aklúnō Jezu kpó wensagun ḥton hlōnhlōnnō lée kpó ná gosín jixwé, bo ná zon zohεhe téntin wá ó, mi mε e dō ya ji wε din lée ó, é ná ná gbojé mi, bo ná ná gbojé mī lomō, lobo ná dōntó nū mε e ma tunwun Măwű ā lée, kpódó mε e ma nō setónú nū wεndagbe e dō xó dó Aklúnō mītōn Jezu wú ā lée kpó. É ná só kú mavəmavə dō dōntó nū yě; é ná de yě dō zo nū fí e Aklunō de é.

—2 Tεsalonikinu 1.7-9a

Dō ényí mε e nō dótó sén lée kpowun lée wε nō nyí hwεjujōnō dō Măwű nukon ā; loó, mε e nō bló nū e sén lée zón lée wε nō nyí hwεjujōnō dō nukon ḥton.

—Hlōmanu 2.13

È dō ná dō hwé meton nú Klísu dandan

Bónú me bī ná jlá dō Jezu-Klísu we nyí Aklúnc.
—Filipunu 2.11a

“Me e ná dō do me bī nukon dō émí nyí ahwanvú ce ó, nyé lom̄o ná de kúnnu n'i do Tó ce e do séxwé ó nukon. Loó, medé ka gbé dō gbetó lée nukon dō émí kún tunwun mì ó ó, nyé lom̄o ná gbé dō Tó ce e do séxwé ó nukon dō un kún tunwun i ó.”
—Matie 10.32-33

Me e dō Jezu nyí Măwű-vř ó, Măwű do me éné ó me, bō me ó lō dō Măwű me.
—1 Jaan 4.15

Đó ényí a só nu towe dó dō ná do me děvo lée nukon dō Jezu we nyí Aklúnc lobo di nǔ do ayi towe me dō Măwű fón sín kú ó, Măwű ná hwlén we gán. Đó, nú medé di nǔ do ayi tōn me ó, é nō sín éné ó wú bō me éné ó nō húzú hwejujčo dō Măwű nukon. Nú medé dō kpó nu tōn kpó do meděvo lée nukon dō Jezu we nyí Aklúnc ó, é ná sín éné ó wú bō Măwű ná hwlén me éné ó gán. —Hlomanu 10.9-10

Satáan – Kentó mitón qaxó ó

Ayixa mitón ní do te; mi có midée, dó kentó mitón awoví ó do lělě dó mi we kinikíní e do adän jí é dqhun, bó do me e é ná vún du ó ba we. Mi lidő do nüdídi me, bo syénlín do awoví nukon.

–1 Piyee 5.8-9a

Éné ó gúdó ó, Ye ó kplá Jezu yi gbětótro me bónú awoví ná téń ε kpón. Jezu ka dq n'i dq: "Satáan, bǔ dō mì! Đó è ko wlán dō Măwűxówéma ó me dq jí: 'Aklúno Măwű tote we a nă dekó ná, lobo sən é dokpóno géé.'" Awoví ka jó e dō bó yi; bo wensagun Măwű tón lée wá Jezu góń, bo wá gó alo n'i. –Matie 4.1 kpó 10-11

Nǔ e kpo bo un ná dq nú mi é díe: mi ní ba hlönhlón mitón do bǔ e mi dq do Aklúno me o me, bo ba do hlönhlón tón e kpé nǔ bř wú é me. Mi ni fō ahwanfunnú e Măwű ná mi lée bř kplá, bo ná sixú note do mo e awoví no dō nú me lée nukon.

–Efεzinu 6.10-11

Nyi lo no só ke ε ... bónú Satáan ní ma kpé mī wú ó; nügbó ó, mī tunwun linlin tón lée ganjí. –2 Kolentinu 2.10b-11

Đuđéjí dō Satáan jí

Ée ényí dō vĩ éné lée ó gbetó we yě nyí, bo dō agbaza kpó hun kpó ó, Jezu désú húzú gbetó, bo dō agbaza kpó hun kpó yě dōhun. É húzú gbetó, bō gbón kú tōn gblame ó, é hu ace nú awoví e dō ace e nō hu me é.

—Eble 2.14

Mε e nō do hwε hu we ó, awoví tōn we é nyí, dō awoví ó ko dō hwε hu we sín do, bō Măwű-vř ó ka wá, bo ná sún kún dó nú awoví sín nǔwíwa lée. —1 Jaan 3.8

Été ka sixú de mī dō vo nú wanyiyí e Klísu dō nú mī é? Wüvémímo we a, nu-kúnmyáme we a, yadónúme we a, xové we a, avovúne we a, afokú we a, kúdán we a? Loó, nǔ éné lée bī dō jijé we, có Klísu e yí wǎn nú mī ó dō aló mī, bō mī dō duđéji bī dégbédégbé.

—Hlōmanu 8.35 kpó 37

Hǔn, mi bo hwíhwé miđée dō Măwű gló; mi syénlín dō awoví nukón; éné ó, é ná hon yi zo nú mi. Mi səkpó Măwű; éné ó é ná səkpó mi.

—Jaki 4.7-8a

Wanyíyí: Ahwanvú Jezu tɔn dó ná dó wanyíyí

Ényí un ná bo nɔ dɔ xó dó gbetó lée kpódó wensagun Mǎwǔ tɔn lée kpó sín gbe mε, bo ma ka dó wanyíyí ă ó, xó ce lée ná cí hǔn abí gan e xo we è de kpowun, bɔ é má dɔ xó dě dɔ we ă dɔhun.

—1 Kolentinu 13.1

Loó, nǔ e Yesinsen nɔ ná me ó we nyí wanyíyí, xoməhunhun, vivomimo, suúluqdí-dó, xomənyínyó, dagbewiwa, gbejíníno.

—Galatinu 5.22

“Nú mi yí wǎn nú mì ó, mi ná nyi sén ce lée.”

—Jaan 14.15

Ényí medé ka dɔ émí yí wǎn nú Mǎwǔ, bo ka gbé wǎn nú noví tɔn ó, adingbanno we é nyí; dó me e ma yí wǎn nú noví tɔn e mɔ we é de ó ă ó, ně we é ka ná sixú yí wǎn nú Mǎwǔ e mɔ we é ma de ă é gbɔn?

—1 Jaan 4.20

Mǐ tunwun dɔ mi gosín kú wá gbe; mǐ tunwun mɔ, dó mǐ yí wǎn nú noví mítɔn lée. Me e ma ka yí wǎn nú me ă ó kpo do kú.

—1 Jaan 3.14

Jezu-Klísu fón sín kú

“Nǔ e é wa do Jwifu lée yikúngban jí, kpódó Jeluzalému kpo ó bī we mī mō; yě hu i, hwenu e yě ká ε nyi aklúzu jí é. Măwű ka fón ε sín kú azän tön atɔngó ó gbe, bo de e xlé. Togun ó bī we é ka de é xlé ā; loó, mī me e Măwű ko cyán d’ayi, bo mī ná nyí kúnnúdetó tön lée we é de é xlé; mī du nǔ, bo nu ahan xá ε hwenu e Măwű fón ε sín kú wá gbe e gúdo.”

—Mesédó 10.39-41

Azän tön tántongó ó gbe ó, ahwanvú Jezu tön lée ko lē sú hòn dó ta, do fí dökpoló ó, bo Tɔmáa do yě me gbe éné ó gbe. Hòn ó do súsú có Jezu ka wá nō te do téntin yëtön, bo dɔ: “Fífá ní nō kpó xá mi.” É ka dɔ nū Tɔmáa dɔ: “Drën aloví towé dō fí, bo kpón alɔ ce lée. Drën alɔ towé, bo só dō adaja ce me; gɔn nǔ xokpón, bo dì nǔ.” Tɔmáa yí gbe n'i dɔ: “Aklúnɔ ce Măwű ce!” Jezu ka dɔ n'i dɔ: “É ma nyí ée a mō mì ó wútú we a dì nǔ nū mì a? Nǔ nyó nū me e ma mō ā, bó ka dì nǔ lée.”

—Jaan 20.26-28

Fínfón sín kú ó, nukúnqdíqó dqaxó we nyí nú mĩ

“Hwenu e mækukú lée ná se gbe tōn, bo ná fón ó ko seyá; mi ma nú é kpácá mi ó. Yě ná tón sín yodo yětōn lée me; me e wa nǔ dagbe lée ó, Măwū ná fón yě sín kú, bó ná ná yě gbe mavomavó. Loó, me e ka wa nǔ nyanya lée ná fón sín kú, bó-nú Măwū ná dó hwé nú yě.”

—Jaan 5.28-29

Abĩ mi tunwun dō mĩ me e ko le yehwesin, bō mĩ do bǔ xá Klísu-Jezu lée ó, mĩ bĩ kú kú e Klísu kú ó a cé? Hwenu e è le yehwesin nú mĩ ó, mĩ kú xá Klísu, bō è dji mĩ xá ε, bónú lée Măwū Tó ó só hlōnchlón tōn susuno ó dó fón Klísu ná ó, mõ dokpó ó, mĩ lo ná zán gbe yøyó. Đó ée é nyí dō mĩ ko do bǔ xá ε, bo kú xá ε ó, mõ dokpó ó jén mĩ do bǔ xá ε bo fón sín kú xá ε.

—Hlōmanu 6.3-5

Ényí Măwū e fón Jezu sín kú ó sín Ye do mi me ó, me e fón Klísu-Jezu sín kú ó ná ná gbe lōmõ agbaza mitōn e do te nú kú ó gbōn Ye tōn e do mi me é jí.

—Hlōmanu 8.11

Minínyí me mímé dō Măwŭ nukon

“Đó é wá ba togun tón kpón, lobo hwlén ε gán. Đó émí ná bló, bō mī ná gló kentó mítón lée, bo ná gbó adó, bo wa aző nū émi; bō mī ná dō ayi mímé kpódó ayi jlójló kpán, dō nukon émitón, káká yi je kúzángbe mítón.” –Luka 1.68b kpó 74-75

Bó ná dō fó ó, noví lée mi, mī ko kplón lée mi ná zán gbe mitón gbón, bō é ná nyó Măwŭ nukúnme ó mi, bō mi ka ko do bloblō gbón jí we. Nǔ e kpo bō mī ná dō nū mi din ó díe: mī dō byobyó mi we, bo dō vo sa nū mi we dō Aklúnó Jezu nyikó me dō mi ní nō zán gbe mitón, bónú é ní lē nyó d’iji hú mō. Nügbó ó, mi tunwun nǔ e Aklúnó Jezu ná gbe mī, bō mī kplón mi ó. Nǔ e Măwŭ jló nū mi ó we nyí dō mi ní nyí me mímé, bo ma nō le aga ó. Me dokpó dokpó ní tunwun lée é ná hen agba za tón dō mimé kpódó yeyí kpán jí gbón é. Đó Măwŭ yló mī, bónú mī ná wa nǔ bli-blí ā; loó, é yló mī nū mī ná zán gbe mímé.

–1 Tesalonikinu 4.1-4 kpó 7

Mi ni nyí me mímé dō Măwŭ nukon

Đó, cóbónú Măwŭ ná bló gbe ó, é ko cyán mĩ, bō mĩ ná nyí étón dō Klísu me, bónú mĩ ná sixú nyí me mímé, me ma dō blō dō wű do nukon tón; dō wanyiyí tón me ó. Mi ní só me yoyă e Măwŭ bló, bō é cí édésúnç dăhun ó dó. Me yoyă éné ó nō dē édée xlé dō gbe jlójló, gbe mímé e nügbó ó nō só dō ayi me nú me ó me.

—Efezinu 1.4; 4.24

Ényí mĩ dō hwę mítón lée nú Măwŭ ó, mĩ sixú deji dō wű tón, dō nüjlójló we é nō wa; é ná só hwę mítón lée ke mĩ, bó ná lę mĩ wé sín nǔ nyanya e mĩ wa lée bĭ me.

—1 Jaan 1.9

Đee é nyí dō nǔ éné lée bĭ ná vō gbōn mő ó, mi mō nukúnnú je ninomé e mi dō ná dō ó wű ganjí. Mi dō ná nō zán gbe mímé, bó ná nō dō sisí nú Măwŭ.

—2 Piyee 3.11

Mi dógăń, bó nō fífá me xá me bĭ, bó zán gbe mímé; dō, nú medé má wa nǔ gbōn mő ā ó, é ná sixú mō Aklúnç ā.

—Eble 12.14

Gbetó e Yesinsen gó ayi mε ná lée

“Midɛɛ lée ó, lée mi nyí mε nyanya só é nɛ, có mi nyó nǔ dagbe ná vĩ miton lée. Ně wε Măwű Tó e do séxwé ó ma ka ná ná Yesinsen tɔn mε e byó ε lée ā gbɔn?”

—Luka 11.13

Ée yě xodε fó ó, fí e yě kplé de ó dan-wű. Yesinsen gó ayi mε nú yě, bɔ yě je Măwűxó jlá jí, kpódó jidide kpán.

—Mesédó 4.31

Amő midɛɛ lée ó, mi só nɔ zán gbe miton lée hwεhuhu sín nιnɔmε e mi dó ó zón gbɔn é ā; lée Yesinsen jló gbɔn ó wε mi nɔ zán gbe miton gbɔn; ényí Ye Măwű tɔn do mi mε nǔgbó ó ne. Ényí mɛdɛ má dó Ye Klísu tɔn ā ó, mε ó nyí Klísu tɔn ā.

—Hl̄omanu 8.9

“Loó, mi ná mɔ ace yí hwenu e Yesinsen ná jete wá mi jí é, bɔ mi ná nyí kún-nuđetó ce.”

—Mesédó 1.8a

Awājíje kpódó Yesinsen kpó ka gó ayi mε nú ahwanvú Jezu tɔn lée do Antyóci.

—Mesédó 13.52

Akpá ḥagbe ḥagbe e è dō nú Klisusentó lée é

Jeju yí gbe n'i ḫo: "Ani ka nyí a sixú tōn
bō a ḫo? Mε e di nū ó ná kpé nū bī wú."

—Maki 9.23

Mevívéná ce lée mi, adǎn ḥaxó e do mi
gbo we ó ní má kpácá mi, bonú mi mō dō
mō nū e ma je kpón gbedé ā é ná ó. É
nyó wa ó, mi je awă dō mimă e mi dō do
ya e Klísu ji lée me é wútú, bónú awajíje
ná gó ayi me nū mi hwenu e Măwű ná de
Klísu ó sín susu xlé é. —1 Piyee 4.12-13

"É ná súnsún ḥasin bī sín nukún yětōn
mε; kú só ná tíin ā, aluwé só ná tíin ā,
alěníná só ná tíin ā, wuvé mímo só ná tíin
ā; nū xóxó lée ko bú." —Nüdexléme 21.4

"Axósúdqúdu Măwű tōn kpódó jlō tōn
wiwa kpó ní nō myá nukún nū mi je nu-
kōn; éné ó, é ná ná nū éné lée bī mi."

—Matie 6.33

"Un do kpó xá mi tegbe bésín din káká
yi je gbe e gbe gbe ó ná vo dō é."

—Matie 28.20b

Akpá e è dō nú mε e dō ténkpón mε lée é

Bo din ó, é hen ó, é ná dó alo mε e è ténkpón lée, dō è ko tén édésúno kpón, bo é ko jiya. Vōsánúxwlémawútó daxó e ma sixú kpewú bo jiya xá mī do gānmá-dó mítón lée mε à ó we mī dō à. E nyó wa ó, vōsánúxwlémawútó daxó mítón ó, è tén ε kpón mī dōhun do nú bī mε; amō, é huhwe à.

—Eble 2.18; 4.15

Zaandé din ó, Măwű e nō ná fífá mε ó ná nyínyé Satáan dō afō mitón lée gló.

—Hlōmanu 16.20a

Mi mō ténkpón děbū ze ée gbetó nō mō ó wú à. Măwű nō gōn akpá e é dō lée de à; é ná lōn bo ténkpón dé ná wá nú mi ze hlōnhlón mitón wú à; amō hwenu e ténkpón ná wá nú mi ó, é ná ná hlōnhlón mi bo mi ná de d'enu; éné ó, é ná de ali nú mi bo mi ná tón sín mε.

—1 Kolentinu 10.13

Mī tunwun dō mε e yí wān nú Măwű lée ó, mε e é yló do tito tōn mε lée ó, nū e nō je dō yě jī lée bī ó, dagbe we é nō dō wá nú yě.

—Hlōmanu 8.28

Akpá e è dő nú mε e du d'éji léε é

“Mεdébű e ná du d'éji ó, un ná ná ε nǔ-níná énē ó; un ná nyí Mǎwǔ tōn, bō é ná nyí vǐ ce.”

–Nǔdexléme 21.7

“Mō wε mε e ná du d'éji ó ná dó awu wewé gbɔn; un ná súnsún nyikó tōn sín gbewéma ó mε ā. Un ná dɔ do Tó ce kpó wensagun tōn léε kpó nukɔn dɔ ce wε é nyí. Mε e ná dudéji ó, un ná só ε dó bló dotín ná dɔ sinsenxɔ Mǎwǔ ce tōn mε, bō é só ná tōn ā. Un ná wlán Mǎwǔ ce sín nyikó kpódó Mǎwǔ ce sín toxo sín nyikó kpán dó wǔ tōn; Mǎwǔ ce sín toxo ó wε nyí Jeluzalému yoyǒ e Mǎwǔ ce ná sédó, bō é ná jete sín séxwé wá é. Un ná wlán nyikó ce yoyǒ ó lɔ dó wǔ tōn.”

–Nǔdexléme 3.5, 12

“Mε e nɔ se nǔ ó ní mɔ nǔ je nǔ e dɔ nú agun léε wε Yεsinsen de ó mε ganjí! Mε e ná dudéji ó, un ná ná ε gbe, bō é ná du atín e nɔ ná gbe jo gbe mε, bo do Mǎwǔ sín jikpá mε ó sín sínsén.”

–Nǔdexléme 2.7

Măwű dçxó nú mĕ dó asúgbígbé abĩ asigbígbé wú

Nyōnu e da asú ó dó ná jó asú tōn dó á; súnnu dé ka dó ná nya asi tōn á (nye-désúnc wε dó sén éné ó á; loó, Aklúnc désú wε dó). Ényí nyōnu ó ka wá jó asú tōn dó ó, ní má só vó asú děvo da ó, abí ní dó hwε gbɔ́ xá asú tōn. Nyōnu e da asú ó, ko do bǔ xá asú tōn káká yi je hwenu e asú tōn ó ná nɔ́ gbe dó é. Loó, nú asú tōn kú ó, é sixú da mε e jló e é; yě ní vē ko sixú da yědée do bǔ e yě de xá Aklúnc ó mε.

-1 Kolentinu 7.10b-11 kpó 39

Nǔ e wú è nǎ kpón dó ó, nyǒnu e do asúxwé ó, sén ó cá e dó asú tòn wú, káká yi je hwenu e asú ó ná nō gbe dó é; loó, ényí asú ó kú ó, è de nyǒnu ó sín sén e cá e dó asú tòn wú ó sín acé gló. Hǔn ényí é jó édée dó nú súnnu děvo hwenu e asú tòn kpo do gbe ó, è nǎ yló e dō agaletó; loó, ényí asú tòn ka kú ó, do sén ó sín alixo ó, é je édée sí, bo hēn ó é ná húzú súnnu děvo sín asi.

-Hömanu 7.2-3a

Jezu-Klísu ná lékó wá ayíkúngban jí

“Nú un ko yi bló nötén dó d’ayí nú mi vo
ó, ná lékó wá kplá mi, bo fí e un de ó, mi
bomč ná no fíne.” –Jaan 14.3

“Éné ó gúdo ó, wuntun e ná xlé dɔ nyε
Gbεtó-ví ó ko ja ó ná tón dɔ jinukúnsin, bo
akota e do gbe ó me lée bí ná je alě ná jí,
bo yě ná mɔ nyε Gbεtó-ví do akpókpó jí
jáwe kpódó hlónhlón kpó, kpódó susu
daxó kpó.” –Matie 24.30

Mévívéná ce lée emi, din ó, Măwű-ví we
mě nyí; amč, è ko de nǔ e mi ka ná wá
nyí ó xlé cédécédé á. Loó, nǔ e mě
tunwun kpowun ó we nyí dɔ hwenu e Klí-
su ná lékó wá ó, mě ná cí é dɔhun; dó mě
ná mɔ e lée é de gbɔn é. Bo me děbū e
dó nukúndídó éné ó dɔ Klísu me ó dɔ
éđée bló dó mimě jí we lée Jezu-Klísu
désúnɔ nyí mimě gbɔn é. –1 Jaan 3.2-3

“Dó nyε Gbεtó-ví ó ná wá dɔ susu Mă-
wű Tó ce tón me, nyε kpódó wensagun
tón lée kpó, bo ná ná nǔ e me dɔkpó dɔ-
kpó wa ó sín ajɔ e.” –Matie 16.27

Xó Măwű tōn

Đó mədēbű nō só jlő édésúno tōn kpo-wun dó dɔ Măwűxó ó ná kpón gbedé ă; loj, Yesinsen we nō só dó ayime nú gbe-tó lée, bo yě nō dɔ xó e Măwű dɔ yě ní dɔ é.

–2 Piye 1.21

Xođe bo Sò hwε ke me

“Lěe mi dō ná nō xođe gbōn ó díe: ‘Tó mítōn e do séxwé ó, nyikó towé ní nyí nū sisí. Axósúdúdu towé ní wá; jlő towé ní nyí wiwa do ayikúngban jí fí, lěe é nō nyí wiwa do séxwé ó dɔhun. Nă nǔdúdu égbé tōn mě. Só hwε mítōn lée ke mě, lěe mě nō sō ke me e nō wa nǔ nyi do nú mě lée gbōn é. Ma lōn nú mě ní je ténpón me ó, loj, hwlěn mě gán do awoví sí.’ [Đó towé we nyí axósúdúdu, hlōnhlón, kpódó susu kpó, káká sō yi mavomavó! Amě.] Ényí mi nō sō nǔ děe gbetó lée wa nyi do nú mi lée ke yě ó, Tó mitōn e do séxwé ó ná sō mi lōmě tōn lée ke mi. Loj, ényí mi ma ka nō sō nǔ děe gbetó lée wa nyi do nú mi lée ke yě ă ó, Tó mitōn ná sō mi lōmě tōn lée ke mi ă.”

–Matie 6.9-15

**Tito e Măwű só dó te bó
ná dó hwlén me gán é**

Mehwléngántó nú hú dó mi.

Đó gbetó lée bĩ we hu hwε bo dó mimă do susu e Măwű nō ná me é me ā.

—Hlōmanu 3.23

Klísu kú dó ta ce me.

...Klísu ó désú kú; é kú azon dokpó géé bo xó fó dó hwε e gbetó lée hu lée tame; éye me e no wa nū jlójló ó kú dó me e ma no wa nū jlójló ā lée tame, bo ná dó kplá mi wa Măwű gőn.

—1 Piyee 3.18a

Un dó ná lékə sín hwε ce gódo.

Hün mi bo lékə sín hwε miton lée gódo, bó wá Măwű gőn, bónú é ná súnsún hwε miton lée.

—Mesédó 3.19

Un dó ná qj nū nū Jezu.

Nū do mő có medé lée ka yí i, bo di nū n'i. É ná ace me éné lée, nú ye ná húzú Măwű-ví.

—Jaan 1.12

Un hen ó nā qeji dō un mō hwlengán.

“Má dō nügbó nū mi: me e dótó xó ce, bó ka di nū nū me e sé mì dó ó, é ko mō gbε mavɔmavɔ, bɔ è só ná dó hwε n'i ā, dó é ko xo kú zré wá gbε.”

—Jaan 5.24

**Pour des questions ou de plus amples informations par pays,
veuillez consulter: wmp-contacts.org**

**Watson Goodman we wlán
wêma éló**

Wêma éló ó, vónú we—è qđ nă sa ā

World Missionary Press
PO Box 120 New Paris, IN
46553-0120 USA

www.wmpress.org

7-23

Read booklets online or by App
www.wmp-readonline.org

289/2 Fon HFA